

การสอนภาษา และวัฒนธรรมไทย แก่ชาวต่างประเทศ

นวลทิพย์ เพิ่มเกษร*

ในอดีตการศึกษามานุษยวิทยาได้ศึกษาอยู่เฉพาะในชาติและเผ่าพันธุ์ของตนเท่านั้น ต่อมาการเรียนรู้ภาษาได้ขยายขอบข่ายไปยังชาติต่างๆ อย่างกว้างขวางและรวดเร็ว จนมีผู้เรียกการศึกษามานุษยวิทยาในลักษณะนี้ว่า “การศึกษามานุษยวิทยาข้ามชาติข้ามวัฒนธรรม”

การที่ “วัฒนธรรม” เข้ามาเกี่ยวข้องกับการศึกษามานุษยวิทยานั้น เป็นเพราะภาษาคือเครื่องมือที่แสดงวัฒนธรรมของชาติ คำว่า “วัฒนธรรม” ในที่นี้ หมายถึงวิถีทาง และแบบฉบับในการดำเนินชีวิตของคนในกลุ่มที่มีเชื้อชาติ ศาสนา หรือภูมิหลังอื่นๆ ร่วมกัน สิ่งเหล่านี้จะสะท้อนออกมาด้วย ดังนั้น การศึกษามานุษยวิทยาได้ศึกษา ย่อมเป็นการศึกษาวัฒนธรรมของเจ้าของชาตินั้นด้วย

ความสัมพันธ์ระหว่างภาษาไทยกับวัฒนธรรมไทย

ภาษาไทยกับวัฒนธรรมไทยมีความสัมพันธ์กันอย่างยิ่ง เนื่องจากภาษาไทยเป็นเครื่องมือสำคัญที่สุดในการบันทึกและถ่ายทอดวัฒนธรรมไทยที่คนไทยในอดีตทำหรือคิดไว้มิให้สูญหาย ทั้งในรูปของมุขปาฐะคือการถ่ายทอดด้วยวาจา และในรูปของลายลักษณ์อักษร คือ การถ่ายทอดด้วยภาษาเขียน

นอกจากนี้ภาษาไทยยังเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมไทย กล่าวคือ เราจะเข้าใจวัฒนธรรมไทยจากภาษาที่คนไทยใช้ ยกตัวอย่างการที่คนไทยพูดว่า “แล้วแต่เวรกรรม” “ไม่เป็นไร” “เกรงใจจริง ๆ” คำพูดเหล่านี้สะท้อนให้เห็นความคิด ความเชื่อ อุปนิสัย

* รองศาสตราจารย์ประจำภาควิชาภาษาไทย คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ใจคอของคนไทยที่ได้รับการปลูกฝังกันมานานได้เป็นอย่างดี หรือการที่คนไทยใช้คำว่า “พี่” “น้อง” “ยาย” “ลุง” “ป้า” เรียกบุคคลอื่น ทั้งๆ ที่เป็นคำใช้เรียกเครือญาติ ย่อมสะท้อนค่านิยมในสังคมไทยในเรื่องการนับถือ หรือการสนิทสนมกันเสมือนญาติแม้ไม่ใช่ญาติ ดังนั้น ภาษาจึงสะท้อนให้เห็นชีวิต ความเป็นอยู่ ความเชื่อ ทักษณคติ ความคิด ค่านิยม และอุปนิสัยของคนไทย

ด้วยเหตุที่ภาษาไทยกับวัฒนธรรมไทยมีความสัมพันธ์กันในลักษณะดังกล่าว ผู้เรียนภาษาไทยที่เป็นชาวต่างประเทศ จึงควรมีความรู้และความเข้าใจวัฒนธรรมไทยควบคู่ไปกับการมีความรู้ทางภาษา รวมทั้งรู้ว่าเจ้าของภาษาใช้คำพูดอย่างไรในบริบทที่แตกต่างกัน เพื่อจะได้เลือกใช้ถ้อยคำได้ถูกต้องเหมาะสม และสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัฒนธรรมไทยกับการเรียนการสอนภาษา

ในการเรียนการสอนภาษาไทยนั้น หากผู้สอนสอดแทรกวัฒนธรรมไทยไว้ด้วย ย่อมก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้เรียนหลายประการด้วยกัน กล่าวคือช่วยให้ผู้เรียนสามารถสื่อความหมายได้ถูกต้องเพราะ เมื่อผู้เรียนเข้าใจวัฒนธรรมไทย เช่น เข้าใจขนบธรรมเนียม ประเพณี ความเชื่อ ทักษณคติ ค่านิยมของคนไทยแล้ว ก็จะทำให้เข้าใจวิธีคิด การกระทำ ตลอดจนคำพูดที่ใช้ในการสื่อสารของคนไทยด้วย

นอกจากนี้ การสอนแบบสอดแทรกวัฒนธรรมจะช่วยให้ผู้เรียนได้รับความสนุกสนานจากการเรียน อีกทั้งยังส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทัศนคติที่ดีต่อวัฒนธรรมไทย เพราะเมื่อผู้เรียนเรียนรู้วัฒนธรรมไทยในขณะที่เรียนภาษาแล้ว เขาจะยอมเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมระหว่างวัฒนธรรมไทยกับวัฒนธรรมของชาติตน ซึ่งส่งผลให้ผู้สอน และผู้เรียนมีความรู้สึกที่ดีต่อกัน

หัวข้อวัฒนธรรมไทยที่ผู้สอนภาษาไทยควรอธิบายให้ผู้เรียนซึ่งเป็นชาวต่างประเทศเข้าใจ

หัวข้อวัฒนธรรมไทยที่ผู้สอนภาษาไทยควรอธิบายให้ผู้เรียนซึ่งเป็นชาวต่างประเทศเข้าใจมีดังนี้

เรื่องการสนทนาในชีวิตประจำวัน หัวข้อการสนทนาที่ผู้เรียนควรเรียนรู้เพื่อใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน เช่น การใช้คำนำหน้าชื่อ การแนะนำตัว การกล่าวชม

การรับคำชม การทักทาย และการขอความช่วยเหลือ เป็นต้น

การใช้คำนำหน้าชื่อ คนไทยไม่เรียกคำนำหน้าชื่ออย่างชาวตะวันตก ว่า “Mr. Mrs. Miss. Ms. Dr.” แต่จะเรียกว่า “คุณ” ซึ่งเป็นคำกลางๆ และถ้าสนิทกัน หรืออยากแสดงความสนิทสนมกัน จะใช้คำนำหน้าชื่อแบบเครือญาติ เช่น “ลุง” “ป้า” “น้า” “อา” “พี่” “น้อง” ยกเว้น อาชีพบางอาชีพจะได้รับเกียรติเป็นพิเศษ เช่น เรียกแพทย์ว่า “คุณหมอ” เรียกครูว่า “อาจารย์” หรือ “คุณครู” เป็นต้น

การแนะนำตัว ผู้สอนควรอธิบายว่าเมื่อคนไทยได้รับการแนะนำให้รู้จักกันครั้งแรกจะทักทายว่า “สวัสดี” และผู้อ่อนอาวุโสต้องยกมือไหว้ผู้ที่อาวุโสกว่า แต่โดยทั่วไป หากมีวัยวุฒิ คุณวุฒิ ชาติวุฒิ เสมอกันมักจะใช้คำว่า “สวัสดี” และยิ้มให้อีกฝ่ายหนึ่ง หรือบางครั้งจะยิ้มให้อีกฝ่ายหนึ่งโดยมิได้พูดอะไรเลย

การกล่าวชมและรับคำชม คนไทยจะแตกต่างจากชาติอื่น เช่น ชาติตะวันตก ในเรื่องการกล่าวชมและรับคำชม คนไทยมักจะไม่ตอบขอบคุณ เมื่อได้รับคำชม เพราะจะรู้สึกกระดากอาย มักกล่าวถ่อมตัวว่าไม่มีความสามารถหรือดีพอจะได้รับคำชมนั้น เช่น

ก. “เสื้อตัวนี้เก๋มาก”

ข. “จริงเหรือ ... เก๋แล้ว”

หรือ ก. “เธอเก่งจังเลย สอบได้เกรด 4 ทุกวิชา”

ข. “ไม่เก่งเหรือ ... ฟลุ๊กว่า”

การทักทาย คนไทยมีคำทักทายที่ชาวต่างประเทศมักจะไม่เข้าใจ และคิดว่าคนไทยชอบถามเรื่องส่วนตัว ทั้งๆ ที่ความจริงไม่ใช่เช่นนั้น ตัวอย่างคำพูดทักทายที่คนไทยใช้เสมอ ได้แก่ การถามว่า “กินข้าวรึยัง” “วันนี้เก่งอะไร” คำพูดเหล่านี้เป็นคำพูดที่ต้องอธิบายให้ผู้เรียนชาวต่างประเทศเข้าใจว่า เป็นคำพูดทักทายที่คนไทยโดยเฉพาะในชนบทชอบใช้ เพื่อต้องการจะผูกมิตรกับอีกฝ่ายหนึ่ง นอกจากนี้ยังมีคำพูดทักทายที่คนไทยทั้งในเมืองและชนบทชอบใช้ คือ “ไปไหนมา” การถามเช่นนี้ได้หมายความว่า ผู้ถามจะต้องการละลาบละล้งเรื่องส่วนตัวของผู้อื่น เพราะบางครั้งผู้ถามมิได้ต้องการคำตอบจริงๆ แต่ถามเพราะอยากมีไมตรีด้วย ดังนั้น ผู้สอนควรอธิบายให้ผู้เรียนเข้าใจว่าหากมีคนไทยทักทายเช่นนี้ ผู้เรียนอาจตอบว่า “ไปธุระมา” “ไปโน่นมา” หรือ “ไปซื้อของมา” เป็นต้น

การแสดงออกทางด้านพฤติกรรม การแสดงออกทางด้านพฤติกรรมของคนไทยกับคนต่างชาติไม่เหมือนกัน ถ้าหากผู้สอนไม่อธิบาย เจ้าของภาษากับผู้เรียนจะไม่เข้าใจกัน เช่น คนไทยถือว่า “หัว” เป็นของสูง และ “เท้า” เป็นของต่ำ ซึ่งผู้เรียนภาษาไทยที่เป็นชาวต่างประเทศควรเข้าใจว่าคนไทยไม่ตบหัวหรือเล่นหัวกัน และ หากใช้เท้าชี้ หรือเขียนสิ่งของถือว่าไม่สุภาพ

นอกจากนี้ การแสดงออกทางด้านพฤติกรรมของหนุ่มสาวชาวไทยจะแตกต่างกับหนุ่มสาวชาวตะวันตกเพราะพื้นฐานทางวัฒนธรรมแตกต่างกัน โดยเฉพาะผู้หญิงไทยจะได้รับการอบรมให้รักนวลสงวนตัว ดังนั้น การถูกเนื้อต้องตัว การจูงมือ หรือการโอบไหล่กันในที่สาธารณะ จึงเป็นที่ “ขวางหูขวางตาผู้ใหญ่”

ค่านิยมและทัศนคติ ค่านิยมและทัศนคติของสังคมไทยจะแตกต่างกับชาวตะวันตก เช่น การเลี้ยงดูลูก ชาวตะวันตกจะให้ลูกรู้จักช่วยตนเอง รับผิดชอบชีวิตของตนเอง เด็กตะวันตกจึงรู้จักทำงานหารายได้ในขณะที่เรียนหนังสือไปด้วย แต่เด็กไทยมีพ่อแม่เลี้ยงและส่งเสริมจนจบการศึกษา การปลูกฝังทัศนคติและค่านิยมให้มีความเป็นตัวของตัวเองดังกล่าว อาจเป็นสาเหตุให้เด็กตะวันตกกล้าแสดงออกทางความคิด และการกระทำมากกว่าเด็กไทย แต่ในอีกแง่มุมหนึ่ง การที่เด็กไทยไม่ได้รับการฝึกฝนอบรมให้พึ่งตนเองแบบครอบครัวตะวันตก กลับทำให้สมาชิกในครอบครัวไทยผูกพันกันอย่างเหนียวแน่นมากกว่าครอบครัวตะวันตก กล่าวคือ ลูกจะเลี้ยงดูเอาใจใส่พ่อแม่เพื่อทดแทนบุญคุณที่พ่อแม่เลี้ยงดู และให้การศึกษาแก่ตน

อนึ่ง วัฒนธรรมไทยที่ผู้เรียนภาษาไทยซึ่งเป็นชาวต่างชาติควรเข้าใจนั้น ยังมีอีกหลายประการ ผู้สอนจะต้องปลูกฝังให้ผู้เรียนรู้และเข้าใจว่าวัฒนธรรมไทยย่อมแตกต่างกับวัฒนธรรมของชนชาติอื่นๆ และวัฒนธรรมของทุกชาติย่อมเหมาะสมกลมกลืนกับวิถีชีวิตของชนชาตินั้นๆ

เรื่องที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมไทยที่ผู้สอนภาษาไทยให้แก่ชาวต่างประเทศควรสอดแทรกในการสอน

เรื่องที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมไทย ที่ผู้สอนภาษาไทยให้แก่ชาวต่างประเทศควรสอดแทรกในการสอนมีหลายประการ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

การพบปะผู้อื่น คนไทยมีวิธีการกล่าวคำทักทาย วิธีแนะนำตัว และกล่าวคำอำลาแตกต่างกับชาวต่างประเทศ ดังนั้น ผู้สอนควรอธิบายและฝึกฝนให้ใช้ได้ถูกต้อง

ดังที่ได้กล่าวมาข้างแล้ว นอกจากนี้การได้พูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันระหว่างผู้สอน และผู้เรียนหลายๆ ชาติ จะทำให้บรรยากาศของการเรียนการสอนสนุกสนานอีกด้วย

การสนทนาเรื่องที่อยู่อาศัย ควรอธิบายให้ผู้เรียนเข้าใจสภาพบ้านเรือน ความเชื่อ และค่านิยมในเรื่องที่อยู่อาศัยที่แตกต่างกันระหว่างชาติต่างๆ เช่น การจัดที่นอนของคนไทย คนไทยไม่ยอมหันศีรษะไปทางทิศตะวันตก เพราะเชื่อว่าเป็นทิศของคนตาย หรือเรื่องการปลูกต้นไม้ในบริเวณบ้าน คนไทยนิยมปลูกต้นไม้ที่มีชื่อเป็นมงคล ได้แก่ มะยม เพื่อให้คนนิยม ขนุน เพื่อให้คนอุดมหนุน และจะไม่ปลูกต้นลั่นทมไว้ในบ้านเพราะเชื่อว่าจะทำให้ระทมทุกข์ไปตามชื่อ เป็นต้น

การสนทนาเรื่องครอบครัว ควรอธิบายให้ผู้เรียนเห็นความเป็นอยู่ และความสัมพันธ์ของครอบครัวไทย ซึ่งอาจเหมือนหรือแตกต่างกับครอบครัวของผู้เรียน เช่น ในครอบครัวอเมริกัน เมื่อลูกอยู่ในวัยที่คิดว่าสามารถดูแลรับผิดชอบตัวเองได้แล้ว จะไม่อยู่กับครอบครัว แต่หางานทำ และเรียนหนังสือไปด้วย เช่น ลูกศิษย์ของผู้เขียนเล่าว่า เธอออกจากบ้านไปตั้งแต่จบชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ไม่เคยขอเงินครอบครัว และคิดว่าถ้าไม่มีเหตุสุดวิสัยจริงๆ จะไม่ขอเงินจากทางบ้านเป็นอันขาด ในขณะที่ลูกคนไทยอยู่กับครอบครัว ขอเงินจากพ่อแม่ในระหว่างที่เรียนหนังสือ หรือบางคนมีครอบครัวแล้ว ยังพึ่งพาพ่อแม่ ก็มีให้เห็นอยู่มากมาย

เรื่องอาหารการกิน กล่าวตั้งแต่ประเภทของอาหาร รสชาติของอาหาร จำนวนมื้อในแต่ละวัน ที่สำคัญคือมารยาทในการรับประทานอาหาร เช่น ต้องบอกผู้เรียนว่าคนไทยจะไม่ยกชามถ้วยเดียว หรือถ้วยแกงจืดขึ้นชด และขณะชดน้ำแกงจะให้มีเสียง “ซัดซัด” ไม่ได้ ถือว่าเสียมารยาท แต่ถ้าเป็นคนจีน หรือคนญี่ปุ่นจะทำเช่นนั้นได้ เพราะวัฒนธรรมในการกินอาหารแตกต่างกับไทย ซึ่งผู้สอนต้องย้ำว่า ไม่มีวัฒนธรรมของใครดีกว่าใคร แต่เมื่อเรียนภาษา ก็ต้องเรียนรู้มารยาทเหล่านั้นควบคู่ไปด้วย

เรื่องการแต่งกาย ผู้สอนต้องแนะนำว่า คนไทยแต่งกายอย่างไรในโอกาสต่างๆ เช่น ถ้าหากไปวัด ต้องแต่งตัวให้เรียบร้อย โดยเฉพาะผู้หญิง ควรแต่งตัวให้สุภาพและมิดชิด เรื่องเหล่านี้เป็นสิ่งที่ผู้สอนจะต้องอธิบายให้ผู้เรียนชาวต่างประเทศเข้าใจ เพื่อเขาจะได้ปฏิบัติตนได้ถูกต้องและเหมาะสม

เรื่องการปฏิบัติตัวในโอกาสสำคัญต่างๆ ผู้สอนควรให้ความรู้ทั้งในเรื่องการใช้ภาษาและการปฏิบัติตัวเมื่อผู้เรียนต้องไปร่วมงานกับคนไทยในโอกาสสำคัญๆ

เช่น งานแต่งงาน งานศพ ตลอดจนเมื่อส่งบัตรอวยพรและการให้ของขวัญ ในโอกาสต่างๆ เช่น วันขึ้นปีใหม่ วันเกิด เป็นต้น

เรื่องมรดกทางวัฒนธรรม ผู้สอนควรแนะนำให้ผู้เรียนรู้และเข้าใจเกี่ยวกับเทศกาลและประเพณีในด้านความเป็นมา จุดมุ่งหมายที่สำคัญของการมีเทศกาลและประเพณีนั้นๆ เช่น วันลอยกระทง และวันสงกรานต์ นอกจากนี้ควรแนะนำเรื่องเพลงดนตรี และนาฏศิลป์ของไทยให้ชาวต่างประเทศรู้จัก และหากมีโอกาส ควรนำผู้เรียนไปเห็นของจริงด้วย จะเป็นการดี เพราะจะทำให้ผู้เรียนชาวต่างประเทศเหล่านั้นเกิดความสนใจในการเรียนรู้วัฒนธรรมควบคู่ไปกับการเรียนภาษาโดยไม่รู้ตัว

รูปที่ ๑ การแสดงดนตรีไทยของนักศึกษา มหาวิทยาลัยนานาชาติศึกษาแห่งนครเชียงใหม่ ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน

รูปที่ ๒ การแสดงในวันลอยกระทงของนักศึกษา มหาวิทยาลัยนานาชาติศึกษาแห่งนครเชียงใหม่ สาธารณรัฐประชาชนจีน

เรื่องการสื่อสาร และการคมนาคม ผู้เรียนมักสนใจเรื่องการสื่อสาร และการคมนาคมเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะผู้เรียนที่เพิ่งเข้ามาอยู่ในประเทศไทยใหม่ ๆ นั้น จะต้องการคำแนะนำเรื่องการสื่อสาร เช่น การใช้ภาษาในการโทรศัพท์ และคำแนะนำในเรื่องการคมนาคม เช่น การใช้ภาษาสื่อสารกับคนขับรถแท็กซี่ รถโดยสารประจำทาง รถตุ๊ก ๆ เรือโดยสารข้ามฝาก การเดินทางไปสถานีขนส่งในประเทศ และการเดินทางไปท่องเที่ยวในสถานที่ต่างๆ ในประเทศ เป็นต้น

เรื่องอากาศ และฤดูกาล จากประสบการณ์ของผู้เขียนด้านการสอนภาษาไทยให้ชาวต่างชาติ ผู้เรียนมักจะชอบสอบถามเรื่องดิน ฟ้า อากาศ และฤดูกาลในประเทศไทยด้วยความสนใจเป็นอย่างมาก ทำให้ผู้สอนมีเรื่องเล่าสอดแทรกวัฒนธรรมไทยได้อย่างกลมกลืน เช่น การประกอบอาชีพ การแต่งกาย การสร้างบ้านเรือนที่เหมาะสมกับสภาพดินฟ้าอากาศในประเทศไทย

เรื่องมารยาทในการแสดงออก มารยาทเป็นเรื่องสำคัญยิ่งที่ผู้เรียนภาษาไทยที่เป็นชาวต่างประเทศควรเข้าใจ เช่น การแสดงความคิดเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย การแสดงความรักต่อการแสดงความเสียใจ การแสดงความยินดี เป็นต้น ต้องแสดงโดยมีมารยาท สุภาพเรียบร้อย ไม่ขัดประเพณีไทย

เรื่องเกี่ยวกับวัฒนธรรมไทยที่ผู้เรียนภาษาไทยซึ่งเป็นชาวต่างประเทศควรศึกษานั้น มีขอบข่ายกว้างขวางมาก ผู้สอนอาจเลือกเรื่องไปสอน ตามความจำเป็น ความเหมาะสม ระยะเวลาที่สอน และจุดมุ่งหมายในการเรียนภาษาของผู้เรียนในแต่ละครั้ง

การจัดกิจกรรมในการสอนภาษาเพื่อการเรียนรู้วัฒนธรรมไทย

กิจกรรมในการสอนภาษาเพื่อการเรียนรู้วัฒนธรรมไทยที่จะเสนอแนะต่อไปนี้เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นนอกเวลาเรียน เพื่อช่วยเสริมการเรียนการสอนในชั้นเรียนให้ดีขึ้น ช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะทางภาษา ได้รับประสบการณ์ตรง และได้มีโอกาสเรียนรู้วัฒนธรรมไทยไปในขณะเดียวกัน

กิจกรรมที่เสนอแนะในที่นี้ คือ กิจกรรมสำหรับผู้เรียนภาษาไทยทั้งในประเทศ และในต่างประเทศ ดังนี้

การศึกษานอกสถานที่ จะช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะทางภาษา และมีประสบการณ์ในการเรียนรู้วัฒนธรรม ในที่นี้ขอเสนอสถานที่ที่ควรจัดกิจกรรมเพื่อให้

ชาวต่างชาติได้รับประสบการณ์อย่างกว้างขวาง ในการพบปะคนไทย และสัมผัสศิลปวัฒนธรรมไทย โดยขอแยกเป็นสองส่วน กล่าวคือ ผู้เรียนในประเทศ ควรได้มีโอกาสได้เยี่ยมชมสถานที่ต่อไปนี้

วัดไทย เช่น วัดพระศรีรัตนศาสดาราม วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม วัดอรุณราชวราราม หรือวัดในต่างจังหวัดที่เดินทางสะดวก

พระบรมมหาราชวัง

พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ หรือพิพิธภัณฑ์ในท้องถิ่นต่างๆ

ร้านอาหารไทย

อุทยานแห่งชาติ

สถานที่ท่องเที่ยวในจังหวัดต่างๆ

ในกรณีที่ผู้เรียนในต่างประเทศ ผู้สอนควรหาโอกาสนำผู้เรียนไปเยี่ยมชมสถานที่ ต่อไปนี้

วัดไทย เช่น ในประเทศสหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักรอังกฤษ ประเทศออสเตรเลีย เป็นต้น

ร้านอาหารไทย ปัจจุบันมีร้านอาหารไทยตั้งอยู่ในเมืองสำคัญในประเทศต่างๆ เป็นจำนวนมาก จึงสะดวกแก่การจัดกิจกรรมเสริมให้แก่ผู้เรียน

ชุมชนที่มีคนไทยอยู่ ผู้เรียนจะได้มีโอกาสพบปะพูดคุยกับเจ้าของภาษาโดยตรง

สถาบันการศึกษาที่มีนักเรียนไทยศึกษาอยู่ ผู้เรียนจะได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเจ้าของภาษาโดยตรงเช่นกัน

การฉายภาพนิ่ง วิดีทัศน์ ซีดีรอม

การฉายภาพนิ่ง วิดีทัศน์ ซีดีรอม เป็นกิจกรรมที่ช่วยเสริมความรู้ให้แก่ผู้เรียนได้อย่างกว้างขวาง และช่วยให้ความบันเทิงใจแก่ผู้เรียนได้ด้วย

กิจกรรมที่ช่วยเสริมความรู้ให้แก่ผู้เรียน ได้แก่ ความรู้ในเรื่องชีวิตความเป็นอยู่ของคนไทย สภาพภูมิประเทศ ดินฟ้าอากาศในประเทศไทย การประกอบอาชีพ หัตถกรรมพื้นบ้าน ขนบธรรมเนียม เช่น การไหว้ การแต่งกาย ประเพณีต่างๆ เช่น การบวช การแต่งงาน การทำศพ เทศกาลต่างๆ เช่น วันสงกรานต์ และวันลอยกระทง เป็นต้น

กิจกรรมบันเทิง ได้แก่ การชมภาพยนตร์ไทย การฟังเพลงไทย การร่ำวงมาตรฐาน เป็นต้น

การแสดงทางวัฒนธรรม การแสดงทางวัฒนธรรม จะช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้วัฒนธรรมไทย รวมทั้งปฏิบัติ หรือได้แสดงออกด้วยตนเอง เช่น การร้องเพลงไทย การแสดงดนตรีไทย การร่ำวงมาตรฐาน การละเล่นของเด็กไทย การแสดงพื้นบ้าน การแสดงละครสั้น เป็นต้น

รูปที่ ๓ นักศึกษามหาวิทยาลัยวิสคอนซิน - เมดิสัน ประเทศสหรัฐอเมริกา ร้องเพลงไทยบนเวทีการแสดงในคืน "Culture Night"

รูปที่ ๔ การแสดงร่ำวงมาตรฐานของนักศึกษามหาวิทยาลัยวิสคอนซิน - เมดิสัน ประเทศสหรัฐอเมริกา

การจัดป้ายประกาศ การจัดป้ายประกาศ จะช่วยให้ผู้เรียนฝึกทักษะทางภาษา ทั้งการอ่านและการเขียน เช่น การดัดข่าวจากหนังสือพิมพ์ ภาพสถานที่ที่ท่องเที่ยว มีคำบรรยายได้ภาพ สารคดีเกี่ยวกับเมืองไทย บทร้อยกรองสั้นๆ และเข้าใจง่าย เป็นต้น

การเชิญวิทยากรบรรยายเป็นภาษาไทย จะช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะทางภาษาโดยเฉพาะการฟัง และการพูด แต่การเชิญวิทยากรบรรยายเป็นภาษาไทยนั้น เหมาะกับผู้เรียนภาษาไทยระดับสูง ซึ่งมีทักษะการฟังและพูดที่ดีพอสมควร หัวข้อที่

ควรเชิญวิทยากรบรรยาย เช่น อาจารย์บรรยายเกี่ยวกับสภาพสังคมไทย และการเมืองไทย เป็นต้น เมื่อวิทยากรบรรยายจบ ควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนถามเป็นภาษาไทยด้วย

การเล่นกีฬา การเล่นกีฬาเป็นกิจกรรมที่สนับสนุนให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมร่วมกันและมีโอกาสใช้ภาษาไทยพูดคุยกันในหมู่ผู้เรียน ได้ผ่อนคลายและเปลี่ยนบรรยากาศจากการเรียนในชั้นเรียน

การทำอาหารไทยร่วมกัน การทำอาหารไทยร่วมกัน เป็นกิจกรรมที่สนุกสนาน และช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเรียนรู้และฝึกทักษะทางภาษาได้เป็นอย่างดี เริ่มตั้งแต่การปรึกษาหารือเรื่องประเภทของอาหารที่จะทำ การจ่ายกับข้าว การช่วยกันปรุงอาหารจนถึงการรับประทานอาหารร่วมกัน นอกจากนี้ ผู้เรียนยังได้รับความรู้ความเข้าใจในเรื่องวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับการกินของคนไทยไปในขณะเดียวกัน

การจัดกิจกรรมดังกล่าว เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ซึ่งเกิดขึ้นได้ทุกหนทุกแห่ง และเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา เป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้มีโอกาสสัมผัสกับประสบการณ์จริง หรือใกล้เคียงกับชีวิตจริงมากที่สุด

รูปที่ ๕ นักศึกษามหาวิทยาลัยวิสคอนซิน - เมดิสัน ประเทศสหรัฐอเมริกา
ทำอาหารไทยที่บ้านพักอาจารย์

ข้อควรคำนึงถึงในการสอดแทรกวัฒนธรรมในการสอนภาษาไทยแก่ชาวต่างประเทศ

การสอดแทรกวัฒนธรรมในการสอนภาษาไทยแก่ชาวต่างประเทศ มีข้อควรคำนึงถึงหลายประการ ดังนี้

๑. **วิธีการสอนภาษาและวัฒนธรรมไทยแก่ชาวต่างประเทศ** ในการสอนไม่ควรแยกสอนทีละเรื่อง แต่ควรให้ผู้เรียนเรียนรู้วัฒนธรรมไปพร้อมๆ กับการฝึกทักษะทางภาษา

๒. **การจัดสภาพแวดล้อมในการสอน** ควรจัดสภาพแวดล้อมให้ผู้เรียนได้บรรยากาศทางวัฒนธรรม เช่น ใช้รูปภาพ วิดีทัศน์ สไลด์ ภาพยนตร์ ที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมนั้น หากเป็นไปได้ควรจำลองบรรยากาศทางวัฒนธรรม เช่น จัดลอยกระทง หรือปฏิบัติจริง เช่น ทำอาหารและรับประทานอาหารร่วมกัน เป็นต้น

๓. **ความรู้สึกรู้สึกในเรื่องวัฒนธรรม** ควรระมัดระวังอย่าให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกต่อต้านวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา โดยเฉพาะไม่เปรียบเทียบข้อดีและข้อเสียของวัฒนธรรมของผู้เรียนและวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา แต่ควรชี้ให้เห็นความคล้ายคลึงและความแตกต่างกัน เพื่อเสริมความเข้าใจในการเรียนรู้

การสอดแทรกวัฒนธรรมไปพร้อมๆ กับการสอนภาษาไทยให้แก่ชาวต่างประเทศถือเป็นเรื่องที่คุณสอนจะต้องปฏิบัติอยู่ตลอดเวลา เพราะการสอนภาษาไทยให้ได้ผลดี จะละเลยเรื่องวัฒนธรรมไทยไม่ได้ เนื่องจากผู้เรียนต้องติดต่อสื่อสารกับคนไทย และเกี่ยวข้องกับสังคมไทยซึ่งเป็นเจ้าของภาษาไทย

บรรณานุกรม

- นวลทิพย์ เพิ่มเกษร. การสอนภาษาไทยแก่ชาวต่างประเทศ. ภาควิชาภาษาไทย คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๔.
- สุภัทรา อักษรานุเคราะห์. การสอนทักษะทางภาษาและวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๒.